

BIOKÉMIA

A MAGYAR BOKÉMIAI EGYESÜLET TÁJÉKOZTATÓJA

XXIV. ÉVF. 1. SZÁM 2000. MÁRCIUS

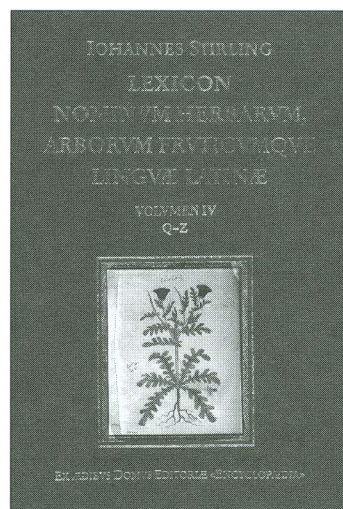
J. Stirling: LEXICON NOMINUM HERBARUM, ARBORUM, FRUTICUMQUE LINGVAE LATINAE I-IV.

(Könyvismertetés)

Encyclopaedia Kiadó, Budapest, 1995–1998

Több évtizedes, tiszteletreméltó igyekezet, helyesen tágan értelmezett, gazdag forrásanyag (Georgica!) alapuló munka igen szép kiállítású eredményét tarthatjuk kezünkben négy vaskos kötetben. A lexikon két fő célkitűzése:

1. A vizsgált három nagy korszakban (ókor, középkor, XVI. sz.) előfordult, használt *növénynevek* áttekinthető, használható *rendbe szedése* és bemutatása. Ismerve a számos torzult, elírt, „félrehallott”, romlott alakot, ez nem kis feladatot jelent. Ezt a buktatót a szerző – eléggé nem méltányolható módon – a címben hangsúlyozott *nomina* szó kimondásával elkerüli. Azt azonban elismeri, hogy nem egyszer *önkéntesen* kellett eljárnia (hajuknál fogva odarángatott szavakat, illetve új, talán sohasem létezett variánsok konstruálását említi). Valóban szükség volt-e erre?
2. Másik dicsérendő és tiszteletreméltó célkitűzése a különböző korszakokban használt *növénynevek azonosítása*. Ez utóbbi a munka Achilles-sarka. Módszertani bevezetője azonban meglehetősen szűkszavúan tájékoztat az alkalmazott eljárásról. Ha helyesen értelmezem, erre három lehetőség adódott:
 - a) Tekintélyelv alapján, mérvadónak, autentikusnak tartott forrásai azonosításainak elfogadása. Azt, hogy mi mérvadó, helyes, elfogadható, a szerző döntötte el, de nem derül ki, hogy az adott esetekben minek alapján, milyen kritériumok szerint. (Ennek közlése, természetesen, legalább négyszeresre növelte volna a terjedelmet, de az olvasónak/használónak általában nincs lehetősége e kritériumoknak a szerző idézte forrásokban *minden egyes esetben* utánanézni).
 - b) Az idézett – és elfogadott – helyen található kiegészítő információk: morfológiai leírás, kép, termőhely, alkalmazás, hatásmód (~chemotaxonomia), a növényhez fűződő le-

gendák (Bevezetés, IV. rész) alapján. Tudjuk, hogy itt lehetőségeink milyen korlátozottak, mégis külön-külön mindegyik tétel mellé lehetne kérdő- és felkiáltójeleket írni. Itt most engedtessek meg példaként csak az utolsó tétellel kapcsolatban utalni az ún. Szt. László fü-

ve legenda rokonságára. Míg az egyik ismert legenda a *Carlina acaulis*-ra, addig a másik a *Gentiana cruciata*-ra vonatkozik, ez a két taxon pedig még csak távoli rokonságban sincs egymással.

- c) A szerző azonosította a növénynevet – de nem tudjuk, minek alapján.
- d) Mindenesetre föltűnő, hogy a három korból származó növénynevek mintegy 90–95 százalékát azonosítani tudta/merte. Ez igen magas százalékos arány – kívánom, bár igaz lenne!

Lehet, hogy már monomániának tűnik, mégsem győzöm elégszer, újra meg újra hangoztatni, hogy *csak a legszigorúbb módszertani elvek betartásával* lehet ebben az Augias istállójában *csak valamelyes rendet* is teremteni. Ezt többen – így Mollay Erzsébet is – kritizálták, túlzásnak tartották, de jobbat nem mondtak, nem adtak, s így csak az amúgy is nagy zűrzavart növelték. Az azonosítás – távolról sem százszázalékos! – valószínűséggel *csak a növénynév, a leírás és a növénykép* (mindegyik lehet hibás is!) *együttes és ellentmondásmentes figyelembevételével történhet*. A Lexiconban idézett, illusztrált források erre számos esetben lehetőséget kínálnak – föltételezem S. J. élt is ezzel a lehetőséggel, de hangsúlyozni kellett volna, hogy az azonosítás

- név + leírás + kép alapján (ez a legbiztosabb)
- név és leírás alapján (ez már kevésbé biztos), vagy csak a
- név alapján (ez a legbizonytalanabb)

történt. Mindezt pl. egy kiegészítő kötetben, címszavanként pótolni lehetne. Csak a növénynév alapján

